

**Európai tőke és közös
elkötelezettség – bizottsági
közlemény a
többnyelvűségről**

A Bizottság közleménye a többnyelvűségről: európai tőke és közös elkötelezettség

Az Európai Közösségek Bizottsága közleményt adott ki az EU tagállamai számára, melyben előterjeszti a többnyelvűséget előmozdító politikai irányelvekre vonatkozó stratégiáját. A közlemény tartalmazza a nyelvi sokféleséggel összefüggésben álló célkitűzéseket, valamint ajánlásokat tesz azok megvalósításához.

Az Európai Bizottság 2008 szeptemberében közleményt fogadott el „Többnyelvűség: európai tőke és közös elkötelezettség” címmel, amelyben a nyelveket a társadalmi kohézió és a jólét tágabb kontextusában közelíti meg. A többnyelvűségnek számos európai uniós politikába és fellépésbe történő beemelésével e közlemény célja, hogy tükrözze a több mint 490 millió polgárt számláló, valamint különböző nyelvi készségekkel és különböző igényekkel rendelkező Európai Unió valóságát. *A dokumentum a második olyan közlemény, mely a többnyelvűséggel foglalkozik, ez is tükrözi azt a folyamatot, amely révén a nyelvi sokféleség ügye egyre hangsúlyosabbá válik az Unión belül.* Leonard Orban, az Európai Bizottság többnyelvűségért felelős biztos szerint a közlemény arra buzdítja az EU tagállamait, a helyi hatóságokat és a szociális partnereket, hogy közösen lépjenek fel. Új elemként a Bizottság által elfogadott integrált megközelítés figyelembe veszi az Európa nyelvi sokszínűségében rejlő értéket és lehetőségeket, illetve a hatékony kommunikációhoz szükséges, inkább egyéni jellegű nyelvtanulási igényeket.

Bizottsági közlemény a többnyelvűségről

Az Európai Bizottság 2008. szeptember 18-án kiadott közleményének központi témája a mindennapi többnyelvűség széles körben való elterjedésének elősegítése az Európai Unió tagállamaiban. A közlemény rámutat arra, hogy *a többnyelvűség nem elszigetelt szakpolitika*; számos olyan területhez kapcsolódik – mint például az oktatás, a kutatás-fejlesztés, a foglalkoztatás és a média –, mely a nyelvi sokszínűség bevonásával *átfogó politikai koncepciót* alkot. A Bizottság célja olyan politikai szabályozás megteremtése, mely sikeresen előmozdítja a nyelvi sokféleséget, és ezáltal jobb életésélyeket biztosít az Unió polgárai számára.

A közleményben az Európai Bizottság kifejti, hogy törekvései egyrészt arra irányulnak, hogy *felhívja az emberek figyelmét az idegen nyelvek ismeretének gazdasági illetve kulturális előnyeire*, másrészt arra, hogy *valamennyi állampolgár lehetőséget kapjon arra, hogy **anyagylve mellett két másik nyelvet is elsajátítson***. Ezek a célkitűzések alkotják a Bizottság többnyelvűségi politikájának alappilléreit.

A közlemény nem jogszabály, sokkal inkább szakpolitikai iránymutatásokat felvázoló dokumentum. *A nyelvpolitika elsőszámú döntéshozói a tagállamok*, melyek a Bizottság iránymutatásai alapján alakítják ki politikai koncepciójukat. E téren *összehangolt együttműködésre van szükség*, hogy a meglévő források felhasználásával elősegítsék a többnyelvűséget a tanulás, a foglalkoztatás, a kommunikáció, a társadalmi integráció, a kultúra, a kutatás és a média területén.

A regionális és kisebbségi nyelvek kérdése is a tagállamok hatáskörébe tartozik. *A tagállami politikákhoz azonban átfogó keretet biztosít az Európa Tanács által elfogadott Regionális és Kisebbségi Nyelvek Európai Chartája.* A tagállamok mellett a döntéshozatalban részt vesznek más nemzeti és helyi szervezetek is: oktatási szolgáltatók, szociális partnerek, a média és a szolgáltatási szektor, illetve a regionális és helyi hatóságok.

Az EU előtt álló kihívások és célkitűzések

Az Unió a legutolsó bővítés után 27 tagállamot foglal magában. Ez 500 millió polgárt, 23 hivatalos nyelvet és további mintegy 60 kisebbségi és regionális nyelvet és ebből adódóan egyedülálló nyelvi sokszínűséget jelent. A globalizáció és a migrációs hullámok tovább gazdagítják az Unión belül használt nyelvek széles skáláját.

Az utóbbi években egyre nő azok száma, akik az EU más tagállamain belül vállalnak munkát. A *megnövekedett nyelvi sokszínűség* nem csak *lehetőségeket* hordoz magában, hanem számos *kihívással* is szembeállítja a társadalmakat.

Többszenyűség a kultúrák közötti párbeszéd és a társadalmi integráció szolgálatában

A társadalmi integráció egyik meghatározó aspektusa egymás kultúrájának és nyelvének elfogadása és tisztelete. Ennek elősegítése érdekében a *tagállamok feladatai* közé tartozik:

- a külföldi munkavállalók számára a befogadó ország anyanyelvét oktató tanfolyamokhoz való hozzáférés megkönnyítése;
- a társadalom vonatkozásában helyi és iskolai szinten jelenlévő nyelvi erőforrások hatékonyabb és változatosabb kihasználása;
- az idegen anyanyelvet beszélő gyermekek integrációjának támogatása.

Az Unióban jelenlévő, megnövekedett mobilitásból adódóan fontos, hogy a szolgáltatóknál, a bíróságokon illetve a helyi ügyintézésben is *megjelenjen a többszenyűség*. Lényeges pont továbbá, hogy a nyelvi akadályok áthidalására több, a kultúrák közötti párbeszédet is előmozdító eszköz is rendelkezésre álljon.

Nyelvtudás: foglalkoztathatóság és versenyképesség

Az idegen nyelvek ismerete révén a több nyelvet beszélő polgárok az élet számos területén kerülnek előnybe az egy nyelvet beszélőkkel szemben. Ilyen terület a *gazdaság*, ahol a *többszenyűség határozott versenylőnyt, jobb karrierlehetőségeket jelent*. A többszenyűség gyakorlati megvalósulása nem csak kommunikációs eszköz, hanem *felhasználható tőke*, mellyel sikerek érhetők el az üzleti életben. A nemzetközi mobilitásnak köszönhetően az Unió országaiban egyre nő a kereslet a több nyelvet beszélő munkaerő iránt.

Az egyénekre vonatkozó többszenyűség előnyei mellett a közlemény kiemeli továbbá, hogy az üzleti életben is azok a kis- és középvállalkozások élveznek előnyt, melyek olyan új piacok felé tudnak nyitni, melyek tárgyalási nyelve elsősorban nem az angol. Ennek szellemében a nyelvek ismeretére való törekvést be kell illeszteni a humántőke fejlesztésére irányuló vállalati stratégiákba.

A barcelonai célkitűzések megerősítése

A Bizottság és a tagállamok közös célja, hogy a nyelvtudást mint alapkészséget beépítsék számos uniós szakpolitikai területbe, ezáltal elősegítve a barcelonai célkitűzés elérését. A *barcelonai célkitűzés lényege*, hogy az EU valamennyi tagállamának polgára az anyanyelvre mellett további két idegen nyelvet is *elsajátítson*. A hatályban lévő illetve a korábbi közleményekkel kevésbé megcélzott területek és célcsoportok pontosabb kijelölésével (szakképzésben résztvevők, alacsonyan képzett felnőttek és migránsok) a Bizottság fenntartja az anyanyelv+2 nyelv célkitűzésre irányuló erőfeszítéseket. A Bizottság uniós programok segítségével támogatja egyre több nyelv oktatását

az egész életen át tartó tanulás, a nyelvtanárképzés, az iskolai partnerkapcsolatok és a különböző célcsoportokhoz igazított innovatív módszerek kutatása és fejlesztése által.

Az egész életen át tartó tanulás kulcsfontosságú a nyelvi készségek elsajátítása terén: a nyelvtanulást korán kell elkezdni, fenn kell tartani a motivációt az iskolai oktatás ideje alatt, majd felnőttkorban is ösztönözni kell a nyelvtanulást. Ennek szellemében rugalmas nyelvtanulási lehetőségeket kell azok számára biztosítani, akik nem iskolai keretek között tanulnak. Olyan oktatási módszerek szükségesek, melyek alkalmazzák a mai kor vívmányait, segítségül hívják a médiát és az új technológiákat.

A Bizottság iránymutatásával összhangban **a tagállamok feladata beépíteni a nyelvtanulást a felnőttképzésbe, valamint bővíteni az iskolai keretek között választható nyelvek körét.** Emellett olyan új képzési terveket kell kidolgozni, melyek magukban foglalják a cserekapcsolatok kiépítését más országok iskoláival. A tevékenységek körét bővítve a tagállamok felkérést kapnak arra is, hogy folyamatosan fejlesszék a nyelvtanárok továbbképzését, és programot dolgozzanak ki az anyanyelv második vagy idegen nyelvként történő tanítására.

Média és új technológiák

Az Európai Unió azon polgárai számára is biztosítani kell az információkhoz való korlátlan hozzáférést és a hatékony kommunikáció eszközeit, akik egynyelvűek vagy nyelvileg alacsonyabban képzettek. Fontos, hogy *a polgárok nyelvi korlátok nélkül jussanak hozzá a különböző szolgáltatásokhoz és használni is tudják azokat.* Ehhez nyújtanak segítséget a média (feliratozott filmek), a több nyelven elérhető internet- és mobil szolgáltatások (fordítóprogramok), a humán és gépi fordítói szolgáltatások (tolmácsok, tolmácsprogramok). Nagy hangsúlyt kell fektetni a *fordítók és tolmácsok képzésére, korszerű fordítóeszközök kifejlesztésére* és az ezekkel kapcsolatos nemzetközi tapasztalatcserére.

Az informális nyelvtanulás lehetőségét például jobban ki kell használni azáltal, hogy növeljük a multimédiás eszközökhöz és a virtuális vagy valóságos mobilitáshoz való hozzáférést. Ezt az átfogó célt támogatja a 2010 – az információs társadalom szakpolitikai kerete – amely cselekvési terv célja felhasználóbarát IKT-k (információs és kommunikációs technológiák), eszközök és szolgáltatások fejlesztése.

A többnyelvűség külső dimenziói

Az Unión belül beszélt nyelvek közül néhány világnyelvnek számít, melyet a tagállamokon kívüli országokban is beszélnek. Ez elősegíti az Unió kommunikációját, gazdasági és kulturális partnerkapcsolatok kiépítését más országokkal. Másrészt felveti annak a lehetőségét, hogy Európai Unión kívüli nyelveket oktassanak az uniós országokban. A jövőbeli feladatok közé tartozik *az uniós nyelvek tagállamokon kívüli oktatásának előmozdítása, mely elengedhetetlen feltétele a kultúrák közötti párbeszédnek.* Mindemellett a tagállamok feladata tovább erősíteni a diplomáciai külkapcsolatokat, az uniós nyelvek hatékonyabb és széleskörűbb terjesztése érdekében.

Lényeges szempont, hogy az Európai Unión belül **olyan nyelvpolitikára van szükség, amely kedvez a nyelvi sokféleségnek** és nyelvbarát környezetet teremtsen azáltal, hogy bővíti a tanított nyelvek körét, értékeli és fenntartja polgárai nyelvi készségeit és ösztönzi őket további nyelvek tanulására. A közlemény hangsúlyozza, hogy meg kell teremteni annak a lehetőségét, hogy az angol mellett más idegen nyelv oktatása is teret kapjon. Emellett rávilágít arra is, hogy a kizárólag az EU hivatalos nyelveinek tanulását elősegítő nyelvpolitika túl szűkre szabott a ma társadalmá számára, ahol a sok különböző nyelvet beszélő polgár napi kapcsolatban áll egymással.

Végrehajtás

A Bizottság 5 pontban határozta meg a többnyelvűsége vonatkozó koncepcióit:

- a többnyelvűséget támogató törekvések előmozdítása a tagállamokkal szorosan együttműködve, uniós programok és fellépések révén (egész életen át tartó tanulás, hallgatói és oktatói mobilitás, kutatás és innováció);
- két állandó fórum (üzleti és kulturális) létrehozása civil szervezetek és társadalmi csoportok között, mely lehetőséget biztosít a tapasztalatcserére;
- a filmek feliratozásának támogatása, európai produkciók terjesztése;
- követendő módszerek és gyakorlatok kidolgozása a többnyelvűség megerősítésére, majd ezek hatékonyságának vizsgálata;
- a többnyelvűség célkitűzéseinek beillesztése a vonatkozó uniós politikákba.

Összegzés

A nyelvi sokszínűség vitathatatlanul egyike az EU legfontosabb jellemzőinek: hatással van a polgárok szociális, kulturális és szakmai életére, valamint a tagállamok gazdasági és politikai tevékenységére egyaránt. Közép- és hosszú távú célkitűzései megvalósítása érdekében **a Bizottság a többnyelvűséget politikái és programjai teljes köre révén támogatja**. Ezzel a közleménnyel szeretné felhívni a tagállamok, a helyi hatóságok valamint a szociális partnerek figyelmét az ügy fontosságára és felkérni őket, hogy a megfelelő politikai koncepciók kidolgozása révén támogassák a többnyelvűsége irányuló törekvéseket.

Többnyelvűségi képviselet a tagállamokban

A többnyelvűsége irányuló szakpolitikájának keretén belül az *Európai Bizottság Fordítási Főigazgatósága képviseletet hozott létre* valamennyi tagállamban. A képviselet feladata, hogy hozzájáruljon a "D-terv a Demokrácia, Dialógus és Diszkusszió érdekében" programjainak, fellépéseinek megvalósításához, mindemellett – elsősorban nyelvi kérdésekben – közelebb hozza az Európai Uniót és annak állampolgárait. A képviselet felhívja a figyelmet a többnyelvűség előmozdításának szükségességére, és segítséget nyújt a tagállami polgárokkal folytatott kommunikáció zökkenőmentes lebonyolításában.

A **budapesti irodában** *Jancsi Beáta* a többnyelvűségért felelős tisztviselő; elérhetőségei:

Beata.jancsi@ec.europa.eu

H-1052 Budapest

Deák Ferenc utca 15., 5. em. 4.

Tel.: (06 1) 209-9737

Bővebb információ:

Bővebb információ:

A KultúrPont Iroda honlapján:

www.kulturpont.hu/tobbnyelvuseg2008

**Leonard Orban többnyelvűségért felelős biztos
honlapja:**

ec.europa.eu/commission_barroso/orban/index_hu.htm